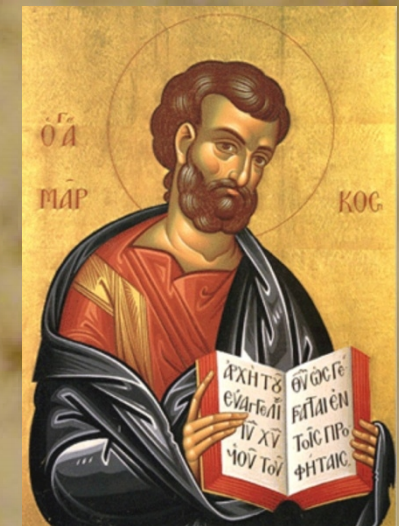
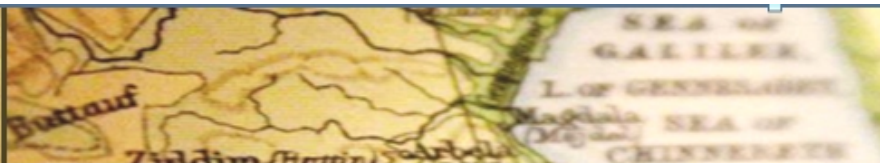

Markus' verhaal
de nieuwe Exodus
in Jezus

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Hoe Markus lezen? - vorm en inhoud

- ❖ Markus het oudste evangelie gaat terug tot op Petrus de voornaamste apostel
- ❖ *Waarom heeft Markus zijn evangelie juist op deze wijze weergegeven?*
- ❖ Genre is cruciaal → **vormgeving & structuur**
 - A. **Antieke biografie**: naar de normen van de 1^e eeuw *niet de 21^e eeuw*
 - B. **Heilshistorie**: Jezus, de climax en vervulling van Israëls verhaal
 - C. **Eindtijdenopenbaring**: de verborgenheid rond Jezus persoon & werk
- ❖ Geen mythe & legende → allegorie is uit de boze, ondanks het gebrek aan chronologie
- ❖ Markus is naar zijn tijd een uitzonderlijk werk *dat om een respectvolle benadering vraagt*

‘De verrassende inhoud wekt een gevoel van anders-zijn,
... geen geschiedenis is als andere geschiedenissen, geen biografie als andere biografieën.’ (Günther Zuntz)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Markus: authenticiteit & autoriteit

- ❖ Herkomst & bestemming → traditioneel: de huisgemeenten te Rome (gerichte details)
- ❖ Datering → conservatief: rond 50 na Chr. of vroeger, algemeen: 65 -75 na Chr.
- ❖ Bepalende factor: houding t.a.v. Mk.13 → geschreven voor of na verwoesting 70 na Chr.?
- ❖ **De meeste brieven** (Paulus) **zijn ouder dan de evangeliën!**
- ❖ Het sterven van de ooggetuigen & snelle 'wereldwijde' verspreiding → **dwingende nood**
- ❖ Oudheid: primair → ooggetuigen & mondelinge overlevering ↔ geschreven woord
- ❖ Betrouwbaarheid overlevering → afhankelijk van de zichtbare integriteit van de persoon!
- ❖ **Objectief?** Omdat je iemand niet kent ga je zijn woorden & daden *verkeerd inschatten!*
- ❖ *Historici in de oudheid waarderen ooggetuigen & overleveringen* → **terughoudendheid**

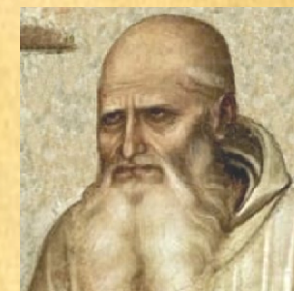
Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Markus' bijzondere interesse voor Petrus

Papias, kerkvader in Klein-Azië, 130 na Chr.

“Toen Petrus het woord publiekelijk in Rome gepredikt had en het evangelie door de Geest had verkondigd, smeekten velen onder de talrijke aanwezigen Markus, -omdat hij Hem een lange tijd gevolgd had en zich herinnerde wat er gezegd was, - om zijn woorden op te tekenen. Markus deed dit, en gaf het Evangelie door aan hen die hem erom verzocht hadden. **Toen Petrus hiervan kennis kreeg, heeft hij deze onderneming noch verhinderd noch aangemoedigd.**”

(Kerkgeschiedenis van Eusebius 6.14.6-7)

❖ **Betrouwbaarheid:** mondelinge overlevering & memorisatie → traditie, veel in geïnvesteerd

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Hedendaagse tendens om de geschiedenis te herschrijven

- ❖ **Uitgangspunt:** de feitelijke waarheid → 'redelijke verklaring' voor de gebeurtenissen
- ❖ Alleen wat 'verstandelijk' te verklaren valt → **ZIJN de historisch aanvaardbare feiten !?**
- ❖ **Plato:** zintuiglijke waarnemingen zijn onbetrouwbaar, je denkt je een weg tot de waarheid
- ❖ Je leert het verleden kennen door wat anderen erover getuigd & geschreven hebben
- ❖ Het is onmogelijk om elke mogelijke kennis uit 1^e hand te ontvangen → kennis leren?!
- ❖ Geschiedenis onderzoek je door getuigenissen te raadplegen, *niet in een labo*
- ❖ In de wetenschap begin je klein en bouw je steeds verder op vroeger verricht werk
- ❖ Geschiedenis begint groot → de culturele context → specifieke zaken
- ❖ *Dat heb ik in de vorige studie gepoogd te doen...*

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Hedendaagse tendens om de geschiedenis te herschrijven

- ❖ **Uitgangspunt:** de feitelijke waarheid → 'redelijke verklaring' voor de gebeurtenissen
- ❖ Alleen wat 'verstandelijk' te verklaren valt → **ZIJN de historisch aanvaardbare feiten !?**
- ❖ **Plato:** zintuiglijke waarnemingen zijn onbetrouwbaar, je denkt je een weg tot de waarheid

Kerkvader Augustinus

- ❖ 'Uit de evangeliën ontvang je wat je kan geloven, ...leer je niet de zuivere waarheid'
- ❖ *Ik geloof niet dat de apostel Johannes dezelfde mening toegedaan is...*

'Jezus dan heeft nog wel vele andere tekenen voor de ogen van zijn discipelen gedaan, die niet geschreven zijn in dit boek; **maar deze zijn geschreven opdat u gelooft dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat u gelovend het leven hebt in zijn naam.**'

(Jh.20:30,31)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Hedendaagse tendens om de geschiedenis te herschrijven

- ❖ **Uitgangspunt:** de feitelijke waarheid → 'redelijke verklaring' voor de gebeurtenissen
- ❖ Alleen wat 'verstandelijk' te verklaren valt → **ZIJN de historisch aanvaardbare feiten !?**
- ❖ **Plato:** zintuiglijke waarnemingen zijn onbetrouwbaar, je denkt je een weg tot de waarheid

Kerkvader Augustinus

- ❖ 'Uit de evangeliën ontvang je wat je kan geloven, ...leer je niet de zuivere waarheid'
- ❖ *Ik geloof niet dat de apostel Johannes dezelfde mening toegedaan is...*

'Wat van het begin af was, wat wij gehoord, wat wij gezien hebben met onze ogen, wat wij aanschouwd en onze handen betast hebben betreffende het woord van het leven

...wat wij gezien en gehoord hebben, verkondigen wij ook u, opdat ook u met ons gemeenschap hebt.

En onze gemeenschap nu is met de Vader en met zijn Zoon Jezus Christus.'

(1Jh.1:1,3)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

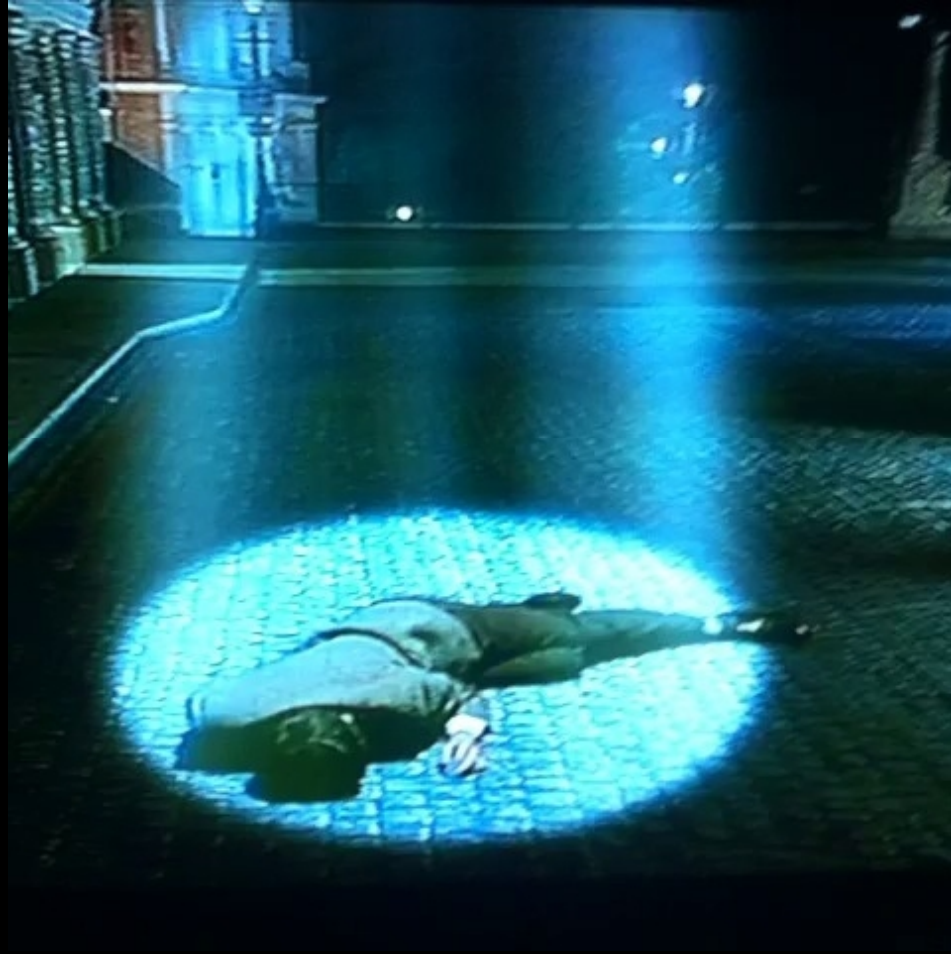
Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Bye bye Marcion, welkom Jahweh!

- ❖ Zomer 144 na Chr., Marcion van Sinope roept de oudsten van Rome bijeen
- ❖ Voorstel om de positie van de kerk t.a.v. Israël & Geschriften voor altijd te veranderen
'niemand doet jonge wijn in oude zakken; anders zal de jonge wijn de zakken doen barsten
hij zal uitgestort worden en de zakken gaan verloren; jonge wijn moet men in nieuwe zakken doen.'
- ❖ Het christendom **MOET** definitief breken met Israëls geschiedenis, geloof & gebruiken
- ❖ Israëls God is een jaloers & wraakzuchtig monster ↔ de Vader van Jezus Christus
- ❖ **Creëert een eigen canon**: 10 brieven Paulus en een aangepaste versie van Lukas
- ❖ Rome verwerpt 'enkel' zijn opvattingen en *Marcion begint zijn eigen beweging*
- ❖ *± 1900 jaar later moeten we echter erkennen dat Marcion in zijn opzet geslaagd is...*

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Bye bye Marcion, welkom Jahweh!

- ❖ Veel christenen 'ervaren' net als Marcion een *bijna* onverzoenlijke tegenstelling
- ❖ Praktische canon is beperkt: Gen. 3, evangelie: kruisdood & opstanding, brieven Paulus
- ❖ Overschot van de Schrift → vooruitwijzingen, morele lessen en toekomstvoorspelling
- ❖ **Westerse christelijke traditie** maakt zich graag los van de 'verhaalde' geschiedenis...
- ❖ **Het streefdoel:** 'zuivere' ideeën (dogma's) distilleren en die 'systematisch' in kaart brengen
- ❖ Markus is geen systematische theoloog → verklaart wie Jezus is door **een verhaal**
- ❖ Markus is het allereerst om geschiedenis te doen *en vervolgens pas theologie*
- ❖ Markus verkondigt de 'organische uitwas' van de geschiedenis die in Genesis 1 begon
- ❖ Hij veronderstelt dat zijn lezers vertrouwd zijn met Israëls geschiedenis & profetische hoop

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleidende opmerkingen

Markus, het kneusje onder de evangeliën

Belang van Markus' verhaallijn

- ❖ Als Markus' inhoud geïnspireerd is, **dan ook de structuur en de verhaallijn**
- ❖ Wordt weinig ernstig genomen, fragmentarisch lezen schenkt geen **overzicht & inzicht**
- ❖ Onze God is **mens** geworden, we leren Hem pas kennen door zijn levensverhaal
- ❖ **Markus zijn verhaal is niet chronologisch en zeer beperkt?!**
- ❖ Inleiding, activiteit in Galilea en daarbuiten, reis naar Jeruzalem, Jezus' lijdensweek
- ❖ **Ging Jezus eenmaal naar Jeruzalem? Slechts 2 blinden genezen?**
- ❖ **collectie parels op een snoer** of **Jezus' lijdensweek met een uitgebreide inleiding?!**
- ❖ **Hij vertelt het verhaal van Jezus' geschiedenis door nadere selectie** (theologische agenda)
- ❖ **Hoe kunnen wij nu Markus' theologische agenda dan achterhalen?**

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Wat is het belang van een proloog en... hoe lang is die?

- ❖ Marcus schrijft in het Grieks een antieke biografie → toegankelijk voor Griekssprekenden
- ❖ Essentieel in antieke geschriften! Moeilijk om een boekrol te doorbladeren!
- ❖ Aristoteles (retorica 1414b), Quintillianus (institutionis 10.1.48f), Lucianus (verae historiae p.53)
- ❖ **De lezer moet een goede indruk krijgen van de inhoud van het verhaal**
- ❖ proloog & openingszin Invalshoek – wereldbeeld Markus: *Jesaja - Maleachi*
 - A. Beknopte schets van **de context** van het boek
 - B. Beknopte schets van **de verhaallijn** van het boek
- ❖ **Hoe te ontdekken?** Let op veranderingen → personage, scene, terugkerende thema's

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

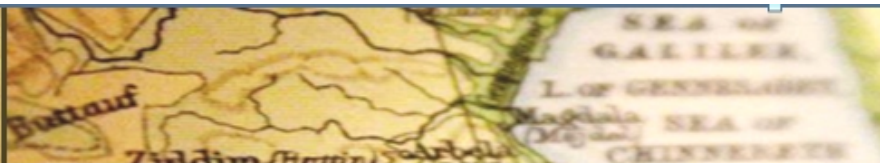
'1 Begin van het evangelie van Jezus Christus, (de Zoon van God;) 2 zoals geschreven staat in de profeet Jesaja: 'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 3 'Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht'. 4 Johannes kwam en doopte in de woestijn en predikte de doop van bekering tot vergeving van zonden. 5 En het hele Judese land en alle Jeruzalemmers liepen uit naar hem toe en werden door hem gedoopt in de rivier de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden. 6 En Johannes was gekleed in kameelhaar en een leren gordel om zijn lendenen en hij at sprinkhanen en wilde honing. 7 En hij predikte aldus: Na mij komt Hij die sterker is dan ik, Wiens schoenriemen ik niet waard ben neerbukkend los te maken. 8 Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest. 9 En het gebeurde in die dagen dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea en door Johannes werd gedoopt in de Jordaan. 10 En terstond toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich neerdalen. 11 En er kwam een stem uit de hemelen: U bent mijn geliefde Zoon, in U heb Ik welbehagen gevonden. 12 En terstond dreef de Geest Hem uit naar de woestijn. 13 En Hij was in de woestijn veertig dagen, verzocht door de satan; en Hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden Hem. 14 Maar nadat Johannes was overgeleverd, kwam Jezus naar Galilea en predikte het evangelie van het koninkrijk van God 15 en zei: De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij gekomen; bekeert u en geloof in het evangelie.'

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

'1 Begin van het evangelie van Jezus Christus, (de Zoon van God;) 2 zoals geschreven staat in de profeet Jesaja: 'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 3 'Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht'. 4 Johannes kwam en doopte in de woestijn en predikte de doop van bekering tot vergeving van zonden. 5 En het hele Judese land en alle Jeruzalemmers liepen uit naar hem toe en werden door hem gedoopt in de rivier de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden. 6 En Johannes was gekleed in kameelhaar en een leren gordel om zijn lendenen en hij at sprinkhanen en wilde honing. 7 En hij predikte aldus: Na mij komt Hij die sterker is dan ik, Wiens schoenriemen ik niet waard ben neerbukkend los te maken. 8 Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest. 9 En het gebeurde in die dagen dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea en door Johannes werd gedoopt in de Jordaan. 10 En terstond toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich neerdalen. 11 En er kwam een stem uit de hemelen: U bent mijn geliefde Zoon, in U heb Ik welbehagen gevonden. 12 En terstond dreef de Geest Hem uit naar de woestijn. 13 En Hij was in de woestijn veertig dagen, verzocht door de satan; en Hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden Hem. 14 Maar nadat Johannes was overgeleverd, kwam Jezus naar Galilea en predikte het evangelie van het koninkrijk van God 15 en zei: De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij gekomen; bekeert u en geloof in het evangelie.'

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

'1 Begin van het evangelie van Jezus Christus, (de Zoon van God;) 2 zoals geschreven staat in de profeet Jesaja: 'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 3 'Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht'. 4 Johannes kwam en doopte in de woestijn en predikte de doop van bekering tot vergeving van zonden. 5 En het hele Judese land en alle Jeruzalemmers liepen uit naar hem toe en werden door hem gedoopt in de rivier de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden. 6 En Johannes was gekleed in kameelhaar en een leren gordel om zijn lendenen en hij at sprinkhanen en wilde honing. 7 En hij predikte aldus: Na mij komt Hij die sterker is dan ik, Wiens schoenriemen ik niet waard ben neerbukkend los te maken. 8 Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest. 9 *En het gebeurde in die dagen* dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea en door Johannes werd gedoopt in de Jordaan. 10 En terstond toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich neerdalen. 11 En er kwam een stem uit de hemelen: U bent mijn geliefde Zoon, in U heb Ik welbehagen gevonden. 12 En terstond dreef de Geest Hem uit naar de woestijn. 13 *En Hij was in de woestijn veertig dagen*, verzocht door de satan; en Hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden Hem. 14 Maar nadat Johannes was overgeleverd, kwam Jezus naar Galilea en predikte het evangelie van het koninkrijk van God 15 en zei: De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij gekomen; bekeert u en geloof in het evangelie.' (omgekeerde scharnierpassage A (1-13)b (14)a (15) B (16..) concatenatio)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Begin van het evangelie van Jezus Christus *zoals geschreven staat* in de profeet Jesaja:
'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 'Stem van een roepende in de woestijn:
Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht.'

- ❖ **Klassiek:** vers 1: **openingszin** → Begin van het evangelie van Jezus Christus, Zoon van God.
- ❖ vers 1: **titel** → vers 2, 3 introductie Johannes de Doper → vers 9: introductie, Jezus
- ❖ grammatica is niet beslissend → zijn de citaten 'bewijsteksten' of de historische context?
- ❖ 'zoals geschreven staat' → zeer ongebruikelijke opening voor een nieuwe zin
- ❖ **Onze benadering:** vers 1-3 is de openingszin & volledige titel van het boek
- ❖ **belangrijke vaststelling:** gaat niet om 'de wegbereider' maar *om wie na hem komt...*
- ❖ **Markus' combinatie** van Jesaja 40:3 & Maleachi 3:1 heeft een unieke match: '**de exodus**'

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

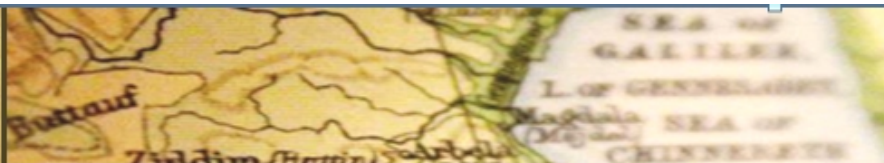
Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Maleachi 3:1 → *een wanhopige situatie...* Is Jahweh wel te vertrouwen?!
- ❖ Israel in het land is ontrouw – Levitische priesterschap (voorbeeldfunctie) is **corrupt & immoreel**
- ❖ Volharden in ongerechtigheid, *ondanks de ballingschap hebben jullie niets geleerd!*
- ❖ Jahweh komt 'spoedig' tot zijn tempel, *maar jullie zijn er absoluut niet klaar voor!*
- ❖ Israel leeft als de 'verdreven' volkeren van weleer → **oordeel** – geen zegen!...

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

❖ *Historisch verwachtingspatroon* als Israel zijn wegen niet betert en Jahweh komt tot zijn tempel

'Hoor het woord van Jahweh, o gans Juda, gij die door deze poorten binnenkomt om u neder te buigen voor Jahweh; zo zegt Jahweh der heerscharen, de God van Israel: Betert uw handel en wandel, dan wil Ik u op deze plaats laten wonen. Stelt uw vertrouwen niet op bedrieglijke woorden: Jahweh zijn tempel, Jahweh zijn tempel, Jahweh zijn tempel is dit! Is dit huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, in uw ogen een rovershol? En Ik, zie, Ik heb het wel degelijk opgemerkt, luidt het woord van Jahweh.

Want, gaat naar mijn plaats die in Silo was, waar Ik in het eerst mijn naam deed wonen, en ziet wat Ik daarmee gedaan heb om de boosheid van mijn volk Israel.'

(Jer.7:2-4,11,12)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ Ik stuur 'mijn engel' om Mijn komst voor te bereiden → zonen van Levi reinigen!
- ❖ Ironische waarschuwing naar analogie met 1^e exodus → jullie moeten hem vrezen!
- ❖ bode van de Heer vormt een bedreiging voor Israel zoals eertijds voor de Kanaänieten!
- ❖ Israel is zo afgodisch & immoreel als de Kanaänitische volkeren van weleer...
- ❖ 'Elia' komt eerst → jullie hart terugvoeren tot de vadersen → **Torah gehoorzaamheid**
- ❖ Jesaja 56-66 schets een gelijkaardige situatie, *Jakob Israel pleegt naar het hart afgoderij*

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht
- ❖ **Nieuwe uittocht**: machtige verlossing – woestijnreis – aankomst in het land/Jeruzalem
- ❖ Jahweh **de machtige Krijgshoofd** zal **met krachtige arm zijn volk wederom verlossen**
- ❖ De **Herdersvorst** zal *de verlost en langs een ongekende weg terugbrengen naar Sion*
- ❖ Stad grote Koning – wederopstanding Israel – volkeren toestromen – vernieuwing schepping
- ❖ Jahweh zal de gevangenen verlossen **uit de macht van 'de sterke' ... u bekend?**

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht

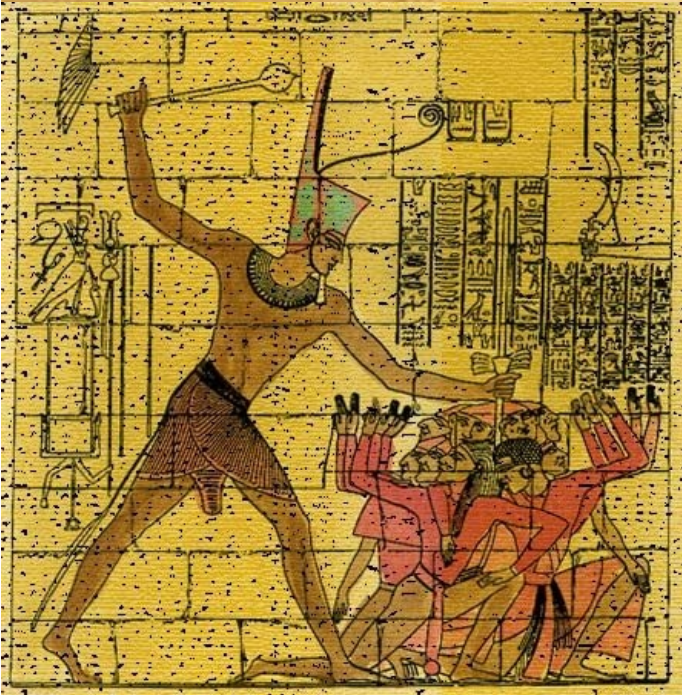
'...zo zegt Jahweh: Toch worden de gevangenen aan een sterke ontnomen, en ontkomt de buit van een geweldige. Ik zelf zal strijden tegen uw bestrijders en Ik zelf zal uw zonen redden.'
(Jes.49:25)

'Jahweh trekt uit als een held; als een krijgsman doet Hij de strijdlust ontbranden; Hij heft de strijdkreet aan, ja schreeuwt die uit; Hij betoont Zich een held tegen zijn vijanden.'
(Jes.42:13)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Heer van de 'machtige arm'

'Jahweh leidde ons uit Egypte, met een sterke hand, met een uitgestrekte arm,
met grote ontzagwekkende daden, met tekenen en met wonderen.'

(Dt.26:8)

‘Zie, Jahweh de Heer! Met kracht zal Hij komen, en Zijn arm zal heersen.’

(Jes.40:10)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht
- ❖ **De nieuwe uittocht wordt uitgesteld vanwege Jakob Israëls onbereidwilligheid** (polemieken)
- ❖ Je bent niet sterk genoeg, Je hebt ons niet lief, en Je 'gezalvde' is een afgodendienaar?!
- ❖ Jahweh is niet goed wijs! Kores de heiden?! *Wij willen een nieuwe Mozes, een David?!*

'Wie is zo blind als mijn dienstknecht en zo doof als de bode die door Mij gezonden is?' (Jes.42:19)

'Want Ik wist dat u halsstarrig bent, van **ijzer** zijn de pezen van uw nek, en uw voorhoofd is van **koper**.'
(Jes.48:4)

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht
- ❖ Geestelijke toestand (Jes.40-48 uitstel nieuwe exodus) is tijdens Maleachi 'in het land' net dezelfde
- ❖ **Ondanks de ballingschap zijn ze naar het hart nog steeds afgodendienaars...**

'Begin van het evangelie van Jezus Christus *zoals geschreven staat* in de profeet Jesaja:
'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 'Stem van een roepende in de woestijn:
Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht''

- ❖ Na 400 jaar stilte zijn de laatste dagen aangebroken! Jahweh komt eindelijk tot zijn tempel!

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

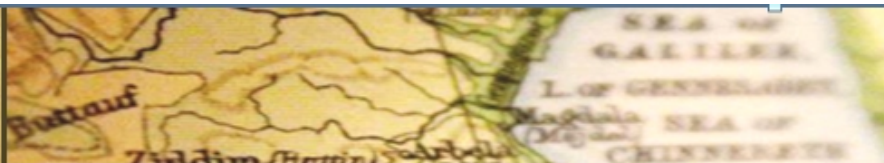
'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht
- ❖ Geestelijke toestand (Jes.40-48 uitstel nieuwe exodus) is tijdens Maleachi 'in het land' net dezelfde
- ❖ **Ondanks de ballingschap zijn ze naar het hart nog steeds afgodendienaars...**

'Begin van het evangelie van Jezus Christus *zoals geschreven staat* in de profeet Jesaja:
'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 'Stem van een roepende in de woestijn:
Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht''

- ❖ Maar, als Israel NU zijn wegen niet recht maakt, wacht hen een vreselijk oordeel i/h land!

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

Markus' situatieschets van de historische achtergrond

'Zie, Ik zend Mijn bode, **die voor Mij de weg bereiden zal**. Plotseling zal naar Zijn tempel komen de Heer die u aan het zoeken bent,...' (Mal.3:1)

'Zie, Ik zend een engel voor u uit om over u te waken op **de weg** en u te brengen naar de plaats die Ik gereedgemaakt heb.' (Ex.23:20)

'Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn **de weg** van Jahweh, effent in de wildernis een gebaande **weg** voor onze God.' (Jes.40:3)

- ❖ **Situatieschets** Jesaja 40:3 Israel in ballingschap moet zich voorbereiden op een uittocht
- ❖ Geestelijke toestand (Jes.40-48 uitstel nieuwe exodus) is tijdens Maleachi 'in het land' net dezelfde
- ❖ **Ondanks de ballingschap zijn ze naar het hart nog steeds afgodendienaars...**

'Begin van het evangelie van Jezus Christus *zoals geschreven staat* in de profeet Jesaja:
'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 'Stem van een roepende in de woestijn:
Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht''

- ❖ Alles hangt dus af van **Israëls reactie op de gestuurde 'wegbereider'** de Elia die komt. . .

Markus' verhaal de nieuwe Exodus in Jezus

Inleiding - proloog - voorwoord

'1 Begin van het evangelie van Jezus Christus, (de Zoon van God;) 2 zoals geschreven staat in de profeet Jesaja: 'Zie, Ik zend mijn bode voor U uit, die uw weg zal bereiden'; 3 'Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht'. 4 Johannes kwam en doopte in de woestijn en predikte de doop van bekering tot vergeving van zonden. 5 En het hele Judese land en alle Jeruzalemmers liepen uit naar hem toe en werden door hem gedoopt in de rivier de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden. 6 En Johannes was gekleed in kameelhaar en een leren gordel om zijn lendenen en hij at sprinkhanen en wilde honing. 7 En hij predikte aldus: Na mij komt Hij die sterker is dan ik, Wiens schoenriemen ik niet waard ben neerbukkend los te maken. 8 Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest. 9 En het gebeurde in die dagen dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea en door Johannes werd gedoopt in de Jordaan. 10 En terstond toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich neerdalen. 11 En er kwam een stem uit de hemelen: U bent mijn geliefde Zoon, in U heb Ik welbehagen gevonden. 12 En terstond dreef de Geest Hem uit naar de woestijn. 13 En Hij was in de woestijn veertig dagen, verzocht door de satan; en Hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden Hem. 14 **Maar nadat Johannes was overgeleverd**, kwam Jezus naar Galilea en predikte het evangelie van het koninkrijk van God 15 en zei: De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij gekomen; bekeert u en geloof in het evangelie.'

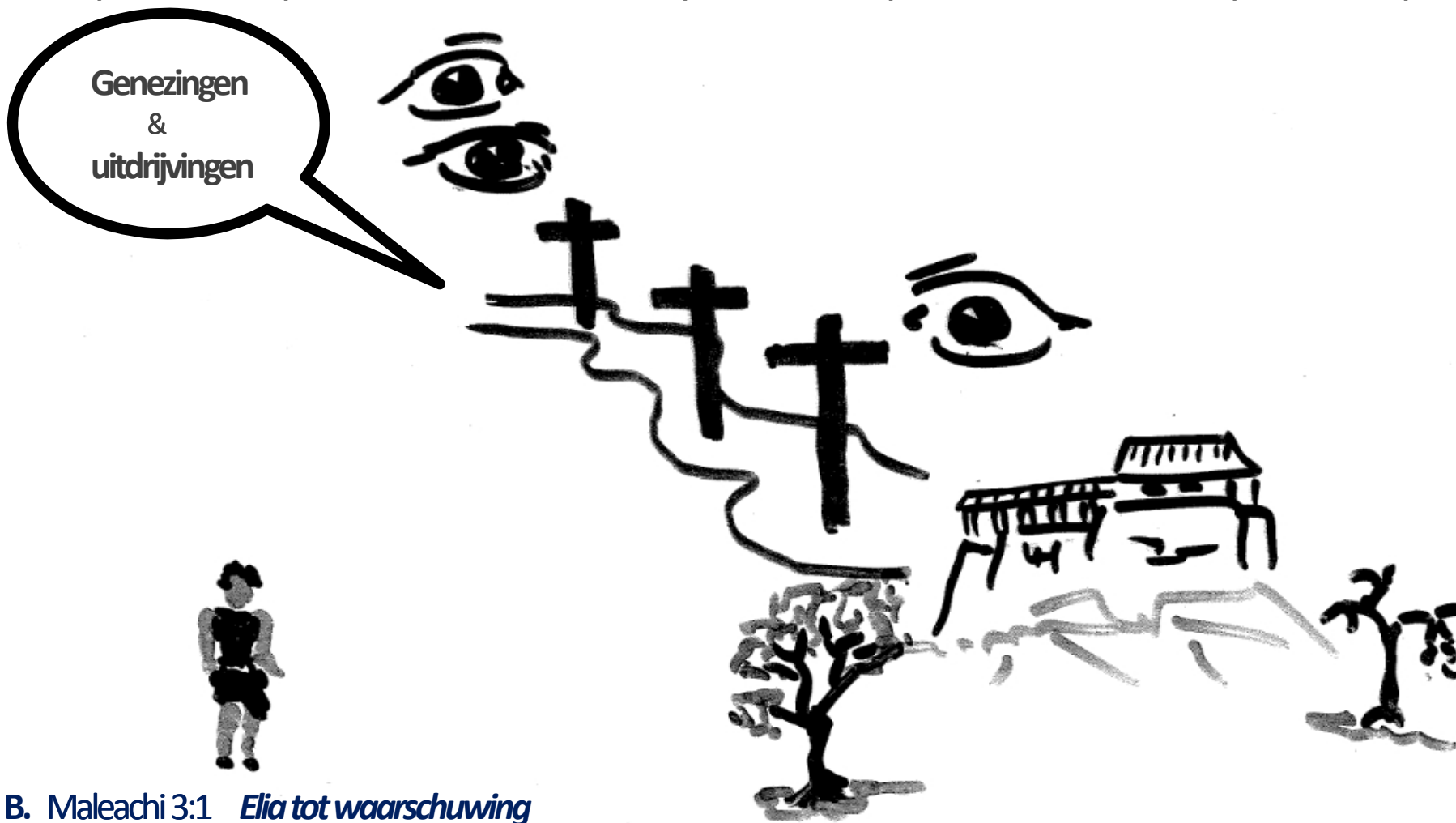
A. Jes.40:3 *Jahweh de Verlosser*

Markus' inleiding & structuur

I. Jezus machtige verlossingsdaden
in Galilea en daarbuiten
(1:14/15 - 8:21/26)

II. Reis langs 'de weg', blinden leiden
langs een weg die zij niet kennen
(8:22/27 - 10:45/52)

III. Jeruzalem
Jahweh' aanwezigheid
(10:46/52 - 16-8)

B. Maleachi 3:1 *Elia tot waarschuwing*

I. Johannes als de 'Elia' (1:4..)

III. Vigenboom & tempel
De komst van Jahweh & vervloeking

Markus' verhaal
de nieuwe Exodus
in Jezus

